

МЕДІАЦІЯ ЯК СПОСІБ ЗАХИСТУ ПРАВ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Яновська А.В.,

*студент кафедри державно-правових дисциплін,
ВНЗ «Університет економіки та права, м. Київ, Україна,
e-mail: fik123@ukr.net*

Француз А.Й.,

*Герой України, д.ю.н., професор, заслужений юрист України,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна,
e-mail: anatoliyfj@krok.edu.ua,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6874-3201>*

На сьогоднішній час медіація є одним із найпопулярніших альтернативних способів врегулювання спорів (конфліктів) у розвинених країнах світу. Він передбачає залучення посередника (медіатора), який допомагає сторонам конфлікту налагодити процес комунікації, проаналізувати конфліктну ситуацію таким чином, щоб сторони самостійно змогли обрати той варіант рішення який задовольнить інтереси і потреби обох учасників спору.

В Україні медіація набуває все більшої популярності. Українське суспільство потребує її майже в усіх видах правовідносин, у тому числі і політичних. У зв'язку з цим, медіація за останні роки починає здійснювати свій активний розвиток на території України. Свідченням тому є створення в Україні низки громадських організацій, які здійснюють розповсюдження медіації на території України. Дослідженню медіації як способу захисту прав суб'єктів господарювання присвячені праці вітчизняних та зарубіжних науковців: О. В. Белінська, В. Б. Бучко, А. П. Гаврилішин, В. П. Козирєва, В. В. Медведська, Ю. В. Розман та інших. Питання, пов'язані з застосуванням медіації досліджували також такі учені правники, як О. Беліков, Н. Л. Бондаренко – Зелінська, О. М. Боброва, С. В. Васильчак, А. О. Горова, Г. І. Єрмоменко, В. А. Жмудь, В. В. Землянська, Н. Н. Леннуар, Л. В. Руснак, Е. М. Рунессон, К. Кимберли, Н. М. Прокопенкота інші. та ін..

Метою дослідження є здійснення детального аналізу проблеми використання та перспектив розвитку медіації як способу захисту прав суб'єктів господарювання.

Сьогодні багато суперечок ведеться щодо запровадження ролі медіації на законодавчому рівні. Чимало дискусій відбуваються щодо реалізації інституту медіації в Україні, адже медіація як процес досудового врегулювання спорів містить багато переваг для сторін, на відміну від довготривалого судового розгляду.

За весь цей період на розгляд Парламенту було подано не один законопроект. Однак, на жаль, вони не знайшли підтримки у народних депутатів. Останній проект «Про діяльність у сфері медіації» №10425 був знятий з розгляду Парламентом, у зв'язку з розпуском Верховної ради. Однак проблема досі залишається актуальною та невирішеною.

Нещодавно була проведена конференція «Законодавче врегулювання медіації в Україні», на якій були присутні адвокати, науковці та медіатори з усієї України. На конференції стало зрозуміло, що медіація — це складний інститут. Напевно, ми ще не скоро побачимо її закріплення на законодавчому рівні. Дискусії розгорілися, коли медіатори почали виступати за обов'язковість запровадження медіації в різних правовідносинах (сімейних, фіскальних, господарських спорах тощо). Однак спільної думки не дійшли.

Окрім того, медіаторам було запропоновано спробувати саморегульовану модель, яка діє в адвокатурі. Це так звана єдина Всеукраїнська асоціація медіаторів, яка визначає загальні принципи діяльності та засади доступу до професії, кваліфікаційні та дисциплінарні органи. Проте думка не знайшла підтримки від усіх, адже вважається, що подібна централізація неможлива, оскільки в різних галузях, в яких відбуваються суперечки, можуть висуватися різні вимоги до медіаторів. Тому навіть проведення спільних зустрічей для обговорення важливих положень прийняття майбутнього закону не закінчилося успіхом.

На мою думку, надмірна зарегульованість інституту медіації просто її знищить та ще довго не буде підніматися питання щодо її становлення, а сторони конфлікту так само звертатимуться за захистом своїх інтересів до «старих добрих» інститутів судової влади. Тому прийняття закону є дуже важливим, але він має бути рамковим, визначати загальні положення, які деталізуватиме спільнота.

Основними завданнями медіації у господарських спорах є оперативне вирішення господарської суперечки, досягнення позитивного результату, який задовольнить всі сторони конфлікту, та ефективне практичне впровадження результатів медіації.

Застосування інституту медіації для вирішення господарських суперечок є надзвичайно ефективним і дієвим механізмом, враховуючи високий відсоток звернень до господарських судів та низький відсоток виконання їхніх рішень. По-перше, впровадження медіації як засобу позасудового вирішення господарського конфлікту значно розвантажить господарські суди та збереже час і кошти його учасникам. По-друге, позитивно вплине на учасників господарського конфлікту, які спільно можуть прийняти найбільш вигідне для всіх рішення та зберегти порядні партнерські відносини.

Ще одним позитивним моментом Проекту Закону України «Про медіацію» є можливість використати інститут медіації в господарському спорі з нерезидентом. Під час судового вирішення спору з учасником-нерезидентом господарський суд має впевнитися в тому, що такого учасника належним чином повідомлено про час і місце розгляду справи, що на практиці є надзвичайно складним завданням.

Суддя, звичайно, може постановити рішення по суті справи за відсутності доказів належного повідомлення іноземного учасника. Однак таке право у господарського суду виникає лише після закінчення строку з дати направлення документа учаснику, який суддя визначив як достатній для цієї справи та який становить щонайменше 6 місяців. Про яку оперативність може йти мова, коли

для того щоб українському суб'єкту господарювання отримати рішення суду першої інстанції в господарському спорі з іноземним суб'єктом, потрібно чекати щонайменше півроку?

Для бізнесу швидкість вирішення господарського спору є ключовим чинником. Адже перспектива витратити час та ресурси на довготривалу судову тяганину, щоб в результаті не отримати реального виконання «вистражданого» судового рішення не приваблює нікого. Тож гнучкість та оперативність медіації одразу зробить її привабливим інструментом для вирішення спорів в очах господарюючих суб'єктів.

Таким чином, необхідність інституту медіації є очевидною для українського бізнесу, який давно і наполегливо потребує дієвого інструменту для швидко та ефективного вирішення власних конфліктів.

Список використаних джерел:

1. Адамович В.В., Васильчишин О.С. Проблеми розвитку страхування життя як соціально значимого виду страхування [Електронний ресурс]: В.В. Адамович, О.С. Васильчишин. – Режим доступу: <http://forinsurer.com/public/02/11/23/118>.
2. Шумелда Я. Організаційні схеми та економічні механізми страхування життя / Я. Шумелда // Страхова справа. - 2012. - №3. - С.53-61.
3. Фурман В.М. Страховий ринок в Україні: проблеми становлення та стратегія розвитку [Електронний ресурс]: В.М. Фурман. – Режим доступу: <http://www.lib.ua-ru.net/injde/38207.htm>
4. Залетов О.М. Державне регулювання ринку страхування життя в Україні: Дис. канд. екон. наук: 08.00.08 / О.М. Залетов / Державний вищий навчальний заклад «Київський національний економічний ун-т ім. Вадима Гетьмана». – К., 2007. – 213 с.
5. Статистика страхового ринку України [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://forinsurer.com/files/file00587.pdf>.
6. Хаменко К. Проблеми ринку страхування життя в Україні / К. Хаменко // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://pck.kneu.edu.ua/?p=344>
7. Чала Ю.В. Ринок страхування життя в Україні: тенденції та європейський досвід. // Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія "Фінанси і кредит": науково-методичний журнал. - 2011. - № 1. - С. 25-32.